

SZÖVEG –
NÉMETH VÁNYI KLÁRI

KÉP –
PÁCZAI TAMÁS

Ne félj a porcelánbabáktól!

Sokáig azt gondoltam, hogy gyerekeket nem érdemes múzeumba vinni, Játékerszág csak mese, a babák pedig rémisztőek, nem szerettem őket kislány koromban sem. Aztán megismertem a székesfehérvári Hetedhét Játékmúzeumot. Ez egy különleges hely, ide szívesen járnak a gyerekek. Nem baj, ha a sok kis kéz összefogdossa az üvegtárlókat, senki sem retten meg az óvodáskorú látogatóktól, sőt, az a cél, hogy múzeumlátogató felnőtteket neveljenek belőlük.

◆ Ahogy Nagy Veronika muzeológus végigvezet a varázslatos világon, egyre inkább érzem, hogy a játék babák belopják magukat a szívembe: kis emberképmások, amelyek őrzik egy-egy régen volt kislány simogatásának nyomát. Az üvegtárlók előtt állva a réges-régi kis kezek engem is megérintenek.

ANYA, LÁNYA ÉS A NÉPRAJZOS

A Hetedhét három nőnek köszönhető, akikről nem túlzás azt állítani, hogy mindent tudnak a játékokról, főleg a babákról. A történet Auer Erzsikével, egy kislánnyal kezdődött, aki szebbnél szebb játékokat kapott az édesapjától, boldog gyermekora azonban apukája hirtelen halálával véget ért. Meg kellett válnia kedves kis tárgyaitól, amelyeknek minden darabja édesapját idézte. Auer Erzsébet – már felnőttként – mindig arra törekedett, hogy a Rákosi-

majd a Kádár-korszak nyomasztó valóságába vissza tudja idézni a boldog békeidőket, hogy elmenekülhessenek oda a kislányával. A babák iránti szenvedélyét továbbörökítette lányára, Moskovszky Évára.

Éva öt nyelven beszélt, latin–történelem–művészet–történet szakokon szerzett diplomát, és régészetet is hallgatott. „Igazi békebeli úrinő volt. Hatalmas tudással!” – mondja róla Nagy Veronika. Mindaz a sokrétű tudás, amit Moskovszky Éva elsajátított, tudományos tartalommal egészítette ki édesanyja játék babák iránti szenvedélyét. Az ő anya-gyermek kapcsolatukat a babázás erősítette, és azok a felfedező, kincskereső utak, amelyek az Ecseri piactól különböző kis antikvitásokon át régiségvásárokkig vezettek. Sokszor kaptak gúnyos megjegyzéseket: „Itt van a bolond asszony és a lánya, régi gyerekjátékok és babák után kutatnak!”

Moskovszky Éva nemcsak nemzetközi hírű szerzett magának a „babaológia” és a játéktörténet-kutatók között, hanem egy olyan gyűjteménnyel is megajándékozta hazánkat, amely egyedülálló egész Európában. A két asszony felbecsülhetetlen értékű gyűjteményét Moskovszky Éva 1998-ban a székesfehérvári múzeumnak adományozta.

A gyűjtemény azonban nem volna teljes Nagy Veronika tudása nélkül. A muzeológus kislányával volt várandós, amikor a város kulturális vezetésétől azt a feladatot kapta, hogy legyen a Moskovszky-gyűjtemény gondozója, tudományos kutatója. „Kezdetben ismeretlen volt számomra ez a gyűjtemény. Néprajzusként nem arra készültem, hogy majd polgári gyerekjátékokkal fogok foglalkozni, viszont nagyon érdekelt ez a téma. Éreztem, hogy hazatalálok” – emlékszik vissza a kezdetekre Veronika. „Az 5000 tárgyból álló

gyűjteményből 70 kis babaszobát rendeztünk be. Hűek maradtunk Auer Erzsébet és Moskovszky Éva kis világokat építő játéktevékenységéhez. Ők nem kronologikus és tematikus sorrendben alakították ki a kis enteriőröket, csak játszottak, ahogyan a gyerekek szoktak. Egymás mellé rakosgatták az apró tárgyakat. Nevet adtak a babáknak, kitalálták, hogy kik lesznek, milyen történetben elevenednek meg. Nem dokumentálni akartak egy-egy korszakot, hanem érzelmi alapon közelítették a tárgyakhoz. Ennek köszönhetően egy játéktérbe és játékidőbe elhelyezett társadalomkép bontakozik ki a kiállításon látható különböző szobácskákban. Auer Erzsébet hihetetlenül ügyes kezű asszony volt. Sok babacipőt, babaruhát varrt régi minták alapján korabeli anyagokból a babáknak, és egy miniatűr földrajzi atlaszt is rajzolt a babaiskolába. Kettőjük közül ő szeretett jobban babázni. Számomra fontos volt, hogy mindvégig megőrizsem ennek a két asszonynak a jelenlétét a tárlaton” – mondja Veronika.

A XIX. század végén a nők már nagy figyelmet fordítottak a gyermekeikre,

a gondozásukra.

A kislányok pedig elkezdtek csecsemőbabákat ringatni, mert a játékpiacon is reagált a női szerepek változására.

A BABÁK ÉS A NŐIDEÁL

A babaszobák és babaházak bepillantást nyújtanak a XIX. és XX. század polgári világába. Képet kaphatunk a lakáskultúráról, a divatról, a hajviseletről, a társadalmi szokásokról. Nem utolsósorban pedig az érzelmeinkre is hatnak, ahogyan az az 1834-ben készült parányi kézimunka, amely az egyik babaszobácskát díszíti. Egy kislány hímezte az édesapjának. „Gyermeki szeretetemnek megbizonyítására fogadd jutalmát a szívemnek, becses neved napjára” – olvashatjuk a kis üzenetet.

Nagy Veronika a „babaevulúció” rejtelseibe is beavat. A gyűjtemény legkorábbi darabja az 1800-as évek legelejéről származó viaszbaba, amelynek bőrteste van. A test hűen tükrözi a kor eszményített testképét, a fűzővel elszorított, karcsú hölgyalakot. A babák az emberiség életével egyidősek. Ősi, szakrális szerepük mindenki számára jól ismert, úgy az antikvitásból, mint Japánból. Emellett viszont kezdetektől fogva a kislányok életében is jelen voltak. A népi kultúrában kukoricacsuhéból, csutkából, rongyokból készültek, az 1700-as években pedig megjelentek a fából, viaszból formált hölgybabák. A porcelán hölgybabák az 1840-es évektől hódítottak. Az első darabok mázas porcelán fejcskéi bőrtesthez voltak varrva. Ennek az anyagnak a fehérsége megfelelt a kor elvárásainak, miszerint egy hölgynek hófehér a bőre, és soha nem lép ki meleg időben napernyő nélkül az otthonából. Az 1860-as években a mázas porcelánt egy matt felületű anyag, a biszkvitporcelán váltotta fel.

Nagy Veronika

A hölgybabák luxusjátéknak, státuszszimbólumnak számítottak. Kezdetben Franciaország büszkélkedett a babanagyhatalom címmel, a francia divatházak legújabb kollekcióikat porcelánbabákon mutatták be. Minden babának saját kis ruhátára volt, bőrröndjei, kiegészítői. Ezek a pazar hölgyek követendő mintául szolgáltak a jó házból való kislányoknak. Rajtuk tanulták meg mindazt, amit a társadalom elvárt tőlük, hogyan kell majd férjük oldalán reprezentálniuk a társasági életben.

A hölgybabák korszakában teljesen ismeretlenek voltak a csecsemőbabák. A felsőközéposztálybeli nők dajkákra bízta a kisbabáikat. Nem tartozott a feladataik közé a gyermeknevelés. „Az emberek a XIX. század közepén nem egy vágyott, felkészülést igénylő szerepként gondoltak az anyaságra, amit tanulni kell. Számukra az anyaság magától értetődő volt. A század vége felé azonban már nagy figyelmet fordítottak a gyermekeikre, a gondozásukra. A kislányok pedig elkezdtek csecsemőbabákat ringatni, mert a játékpiacon is reagált a női szerepek változására” – magyarázza Nagy Veronika, aki a hölgybabák kapcsán egy izgalmas párhuzamra is felhívja a figyelmünket: „A Barbie baba nem előzmény nélküli új vívmánya a játékpiacon. Egészen a XVII. századig visszamehetünk azokhoz az angol, fűzővel elszorított, keskeny, karcsú derekat mintázó, fából készült hölgybabákhoz, amelyek semmiképpen sem gyermeket, hanem egy felnőtt nőt ábrázoltak. Az említett babák arányai kifejezetten a Barbie-ra emlékeztetnek. Nincs új a nap alatt. A hölgybaba született újjá Barbie-ban. Az 50-es évekre új női szerepek bontakoztak ki a társadalmakban. A modern emancipált nő, aki dolgozik, és nem a háztartásban, gyermeknevelésben teljeseedik ki. A Barbie-hoz is rengeteg kiegészítő, ruha, autó, luxuscikk tartozik. Visszatértünk oda, ahonnan elindultunk: a bőrröndnyi ruhával rendelkező réges-régi hölgybabához.”

JÁTSZÓTÁRSÁK ÉS HIEDELMEK

A XX. század elejére megváltozott a babakínálat. Megszülettek a karakterbabák. A változás legfőbb okai a reformpedagógiai mozgalmak térhódításában keresendők. „A reformpedagógia elvei szerint a gyermeknek sajátos világa van, sajátos igényekkel. A baba elsődleges funkciójának a játékfunkciónak kell lennie. Fontos, hogy a babák a gyermekek társai legyenek, hasonlítsanak hozzájuk; méretükben, öltözetükben, arcvonásaikban is őket tükrözzék. Ezeknek az igényeknek a kielégítésére születtek meg a karakterbabák, amelyek a század első évtizedeiben már nemcsak porcelánból, hanem puha anyagból (textilből) is készültek” – magyarázza a muzeológus. A karakterbabák kis alakjában nyoma sem volt annak a méltóságteljes távolságtartásnak és ridegségnek, amelyet a hölgybabák sugároztak. Szobrászok és tervezőgrafikusok anatómiailag is precíz munkája nyomán csupa ölelhető kislány és kisfiú született, akiket igazi gyerekekről mintáztak. Ebben az időszakban Franciaországot leváltva Németország lett a vezető babagyártó, egész Európa gyermekszobáit ellátva a hiánypótló „kis barátokkal”. A babák ekkorra már nem számítottak annyira luxuscikkeknek, mint a XIX. században. A tömeges gyártás gondolt a szegényebb társadalmi rétegek csemetéire is, akik már hozzájuthattak az olcsóbb változatokhoz.

Veronikától azt is megkérdezem, hogy mit gondol, miért félünk sokan a porcelánbabáktól, miért kapnak főszerepet a horrorfilmekben. „Az ókori görög és római kislányok, amikor serdülőkorba léptek, lemondtak a gyerekkorukról a gesztussal, hogy felajánlották babáikat az isteneknek. Szimbolikus cselekedetükkel elfogadták, hogy megérték a házasságra, és ebben a baba mint a gyermekkor megtettesítője, közvetítő szerepet játszott. Mert a baba alkalmas arra, hogy az ember általa megossza a saját létét. Ha a baba csak egy bot vagy egy seprű, amire ráképezlek egy arcot, akkor is képes közvetíteni az ember és a természetfeletti erők között. Mindez nem más, mint az ősi kultúrák emberének mágikus gondolkodása, ami mélyen él ma is a lelkünkben. A baba emberképmás, meg tudom osztani általa a saját léteimet, így engem helyettesít, és amire én már nem vagyok képes, arra őt át tudom lényegíteni. Ebből, az emberi lélek zugaiban lakó félelemből táplálkoznak azok a hiedelmek, amelyekből a horrorfilmek készítői inspirálódnak. Mindemellert talán az is félelmet kelthet némelyekben, hogy ezek a babák nagyon valóságshűek. Ugyanakkor ne feledjük el a másik tábor sem, a gyűjtők csoportját, akik nem múltbéli rémeket látnak ezekben a műves játékokban, hanem szépséget, finomságot és múltbéli emberek életének egy darabját. Soha nem szabad a XXI. századi ember magabiztos göggyével közelíteni a régiekhez. Mert az nem fog segíteni nekünk abban, hogy megértjük az előttiink élőket. A megértésben egyedül az empátia lehet segítségünkre” – mondja Veronika. ♦

fotó: Be Massive Horizon

Laposa Borteraszkunk a Badacsony-hegyen található, festői panorámával az Istenmeredekje dülő felett. Egész évben várjuk a borozni vágyókat, megunhatatlan panorámával, naplementével, borvacsorákkal. Asztalfoglalás minden esetben ajánlott!
+ 36 20 777 7133 | birtok@bazaltbor.hu | laposa.hu

A **Hableány** birtokközpont, borbár, bisztró, ahol evés közben rálátni a modern borászati üzemre is. Egy ikonikus épület újjáéledése Badacsony szívében. Látványpincészetünk látogatható, borkóstolóval egybekötve. Jelentkezz be üzemplátogatásra! Egész éves nyitvatartással és megújuló étlappal várjuk az ide látogatókat.
+ 36 20 316 0163 | bisztr@hableanybadacsony.hu | hableanybadacsony.hu

A **frissTerasz** maga a lazaság, kutyák, gyereksarok, fröccsök, napközben hesszelés, este a környék legjobb bulijai és koncertjei, és persze a híres hamburgerek. Április 15-től egészen szeptember végéig élvezhetjük a teraszt. Blahalouisiana, Margaret Island, Mező Misi, Parno Graszt, Be Massive Horizon, pár név az idei koncertfellépőkről, további programjainkat keresd Facebook-oldalunkon!
+ 36 20 313 5173 | frissterasz@frissterasz.hu | frissterasz.hu

SZÖVEG –
MÁRTONFFY ANDRÁS

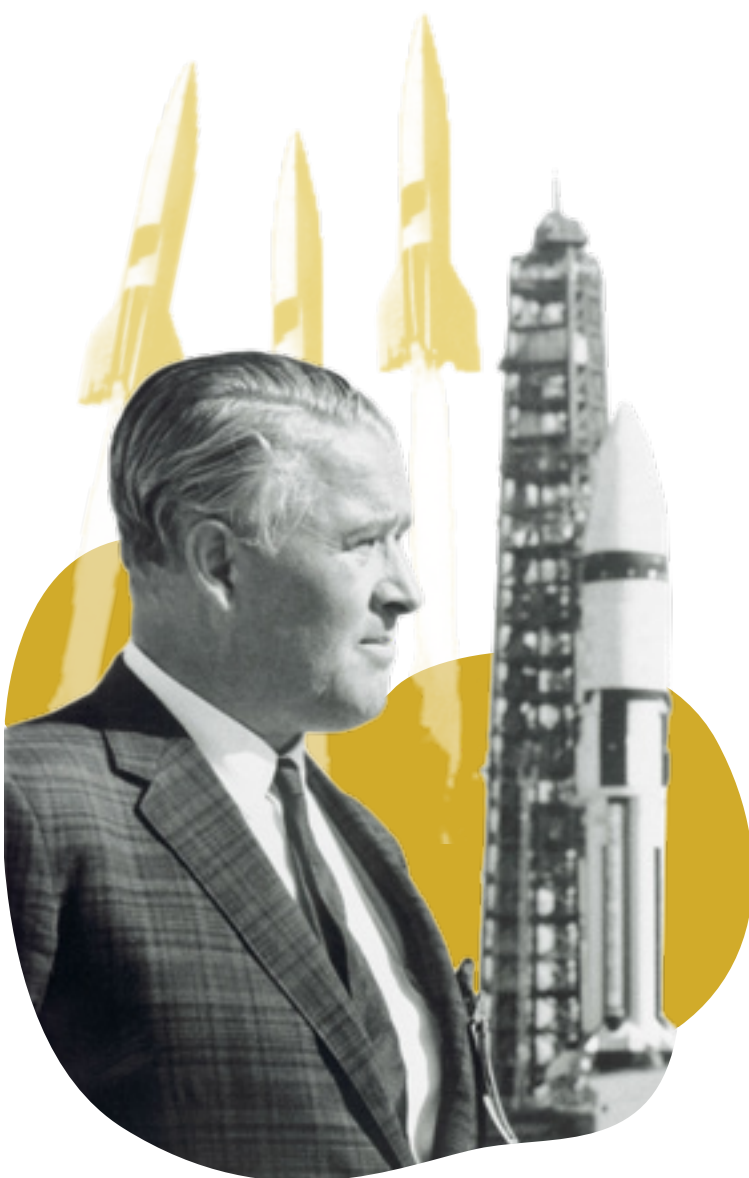
SOROZAT –
KÉTKEDŐK, KERESŐK, KALANDOROK

A TUDOMÁNY MINDENEK FELETT?

Wernher von Braun a náci Németországnak tett nem feltétlenül emberséges szolgálatai után, a büntetést elkerülve az USA zászlaja alatt folytathatta tudományos tevékenységét. Annak ellenére, hogy korábban egy koncentrációs tábor rabszolgamunkásaira építette munkáját, az amerikai állampolgárságig jutott, a nyugati demokrácia megbecsült tudósa lett. Két, egymást mérhetetlenül gyűlölő nagyhatalom oldalán is a világtörténelem formálójává vált.

- ◆ 1945. május 2-án az amerikai hadsereg egyik ausztriai állomáshelyén egy biciklista közelített meg egy szolgálatot teljesítő katonát. Leszállt a járműről, majd angolul megszólította: „Magnus von Braun vagyok. A bátyám találta fel a V2-es rakétát. Meg akarjuk adni magunkat.”

Amikor kiderült, hogy egy kisebb regimentnyi német tudóssal együtt tényleg alárendelik magukat az USA kormányának, az amerikaiak alig akarták elhinni, mekkora fogást csináltak. Az idősebb testvér, Wernher von Braun ugyanis a náci Németország egyik legfontosabb embere volt. A rakétamérnök, aki munkatársaival megalkotta a legfélelmetesebbnek szánt német fegyvert, egyúttal a világ leghaladóbb úttörőjeként dolgozta ki a rakétameghajtás gyakorlati alapjait. Veszélyes technológiákkal foglalkozott, ami miatt a szovjetek és az amerikaiak egyaránt hajtóvadászatot indítottak ellene. A nácik minden erőfeszítést megtettek annak érdekében, hogy létrehozzák a rakétameghajtású superbombát, és ez részben sikerült is nekik. Minden képzeletet felülmúló, huszonöt négyzetkilométeren elterülő telepet hoztak létre a Balti-tenger partján fekvő Peenemünde városánál. A telepnek saját erőműve és vasútvonalai voltak, és sok ezer embert dolgoztattak rabszolgamunkában, embertelen körülmények között, miközben mérnökök százai folytattak tudományos kutatásokat a tökéletes bosszúfegyverek kidolgozására. Amikor a szövetségesek 1943-ban lebombázták Peenemündét, a német vezetés új telepet hozott létre, de ekkor már saját koncentrációs tábort is létesítettek a munkaerőgondok megoldására. Az új telep és a Mittelbau-Dora koncentrációs tábor lett Braun új munkahelye.

A háború utolsó napjaiban felsőbb német parancsra a bajorországi Oberammergauba telepítették a többi tudóssal együtt. Az volt a parancs, hogy ha nem tudják elkerülni a fogságba esést, mindannyiukat lőjék agyon. Von Braun azonban rábeszélte a parancssal megbízott tisztet, hogy szórják szét a szakembereket a környező falvakban, így kisebb a valószínűsége, hogy mindannyian egyszerre halnak meg a bombázások során. Amikor a szövetégesek végül elfoglalták a kisvárost és környékét, néhányan – köztük a Braun testvérek – átszöktek Ausztriába.

NYOMASZTÓ MÚLT

Miután megadták magukat, alapos kihallgatások egész sora következett. Az amerikaiak mindent meg akartak tudni tőlük a németek állítólagos titkos csodafegyvereiről, különös tekintettel arra, hogy meddig jutottak az atombomba kifejlesztésében. Ez utóbbiról rövidesen kiderült, hogy a német kutatások kezdeti stádiumban voltak, és amúgy is hibás alapokon nyugodtak. A V2-es rakéták azonban óriási ígéretet rejtettek magukban az USA számára.

Fogságba vonulásuk után rövidesen elhárult minden adminisztratív akadály az elől, hogy a náci tudósokat az Egyesült Államokba szállítsák – annak ellenére, hogy a von Braunhoz hasonló beágyazottságú pártemberek az októberben kezdődő nürnbergi perben akár halálbüntetésre is számíthattak. Húszéves korától fogva, 1932-től részt vett a német rakétafegyver-programban, tagja volt a náci pártnak, és az SS *sturmbannführere* (rohamcsapat vezető, az őrnaggyal megegyező katonai rang) lett. Ő maga azt állította, hogy nem követett el háborús bűnököt, nem volt tudatában a peenemüdei iszonyatnak, és soha nem is járt egyetlen koncentrációs táborban sem.

A tények viszont ennek ellentmondani látszóttak. Nürnbergben több tanú is beszámolt arról, hogy a peenemüdei telepen rendszeresen látta őt, és a szenvedésekkel mit sem törődve végezte a munkáját. A Mittelbau-Dora koncentrációs táborban is többször járt: személyesen választotta ki a meghalt munkások pótlására az új munkaerőt, és ilyenkor naponta haladt el a közszemlén heverő halottak tucatjai mellett. Wernher von Braun azonban túl értékes zsákmány volt ahhoz, hogy az amerikaiak Nürnbergbe engedjék.

A TUDÓS MINT HÁBORÚS ZSÁKMÁNY

Miután minden információt megosztott az ottani tudósokkal a korát messze meghaladó eredményeiről, társaival együtt a Fort Bliss nevű katonai létesítménybe szállították, ahonnan ki sem léphettek, és azonnal munkára fogták őket. Eleinte nem sok tisztelettel bántak vele. Ő, a világ egyik legkomolyabb tudósa, aki korábban több ezer embert irányított egy gigantikus méretű állami rabszolga-vállalkozásban, most, a saját szavaival élve „egy pattanásos képű, huszonhat éves őrnagy parancsnoksága alá került, akinek főiskolai diplomája volt mérnöki tudományból”. Az elkövetkezendő években aztán fokozatosan egyre nagyobbra nőtt a renoméja. Százhuszonöt másik peenemüdei tudóssal, köztük a saját öccsével együtt továbbfejlesztette Hitler csodafegyverét, a V2-es rakétát. Ez már önmagában messze meghaladta a korát:

majdnem kétszeres hangsebességgel, tehát néma csöndben érkezett a célpontjához, miután a kilövőpontról nyolcvan kilométeres magasságba emelkedett a sztratoszférába. Azonban mérhetetlenül drága és munkaerő-igényes volt, Németország erőforrásainak tekintélyes részét emésztette fel. A gyártása során több ember halt meg, mint a becsapódások következtében. A kor technikája nem volt felkészülve ilyen fejlett fegyverekre.

Ezt akarták az amerikaiak megváltoztatni, és a saját előnyükre fordítani. Háromszáz vasúti kocsira való V2-alkatrészt zsákmányoltak, és szállítottak az USA-ba, hogy von Braun és csapata dolgozhasson velük. Sietniük kellett, mert a Szovjetunió is elrabolt százötven német tudóst, és ők is gőzerővel fejlesztették a saját változatukat. Az 1950-es években Wernher von Braun és csapata – már amerikai állampolgárként – szabadabban mozgott, és ők fejlesztették ki az Egyesült Államok számára a világ első interkontinentális ballisztikus rakétáját, amellyel már akár Moszkvát is megsemmisíthették.

EGY ÁLOM ÉS A VALÓSÁG

Von Braun tulajdonképpen élete nagy álmát valósította meg. Már gyerekkorában imádta a rakétákat, és rögeszméjévé vált, hogy egyszer megvalósítsa az akkor még álomszerűnek tűnő űrutazást. Tizenhat évesen egyszer le is tartóztatta a rendőrség, mert saját készítésű, rakétameghajtású kocsija felrobbant, ezzel pedig nemcsak magát, az utcai járókelőket is életveszélybe sodorta.

1958-ban az ő vezetésével sikerült olyan szintre fejleszteni a rakéatechnológiát, hogy Amerika felbocsáthatta az első műholdját. Von Braun ettől kezdve annak az álmanak szentelte magát, hogy embert juttasson az űrbe. A Szovjetunióval folytatott űrverseny vezető pozíciókba röpítette őt, így a hatvanas évek elejétől már elnöki támogatással dolgozhatott. Őt amerikai elnök, Eisenhower, Kennedy, Johnson, Nixon és Ford hivatali ideje alatt is ő volt a szellemi vezére annak a folyamatnak, amelynek a végén Neil Armstrong elmondhatta híres szavait, miközben a Hold felszínére lépett. Azt is szorgalmazta, hogy az Egyesült Államok az űrtechnológia felhasználásával a fegyverkezési versenyben is behozhatatlan előnyre tegyen szert a Szovjetunió ellen. Von Braun azonban nem akart ezen a ponton megállni. Hitlerhez hasonlóan nagyratörő terveket dédelgetett egy demokratikus ország kérétei között. Részletes terveket készített arról, hogy milyen módszerekkel lehetne felépíteni, és Föld körüli pályára juttatni egy óriási űrállomást, illetve hogyan hozzanak létre állandó telepet a Holdon. Óriási űrhajókon több tucat

űrhajóst akart felküldeni, akik négyszáz kilométeres fel-fedezőutakat tettek volna a Holdon speciálisan kiképzett terepjárók segítségével. Már az ötvenes évek elejétől kezdve nagyszabású információs és reklámkampányokat folytatott az űrutazás népszerűsítésére: a hírneve csúcspontjára Walt Disney-vel közösen készített propagandafilmet, amelyek több tízmillió nézőt vonzottak.

Tíz űrhajóból álló flottát tervezett, amelyeket a Marsra szándékozott küldeni. Ezek – a gigantikus leszállóegységeken és több száz tonnányi rakományon kívül – hetven űrhajóst is szállítottak volna, hogy egy egész bolygót meghódíthasson. Ez a gondolat annyira a hatalmába kerítette, hogy írt egy tudományos-fantasztikus regényt is a témáról, *A Mars-projekt: technológiai mese* címmel. Olyan részletességgel tárgyalta benne az utazás technikai követelményeit, hogy a legtöbben olvashatatlannak tartották a regényt, amely először 2006-ban jelent meg teljes, nyomtatott formában. A cselekmény a nem túl távoli jövőben, 1980-ban játszódik, és láthatólag nem tud szabadulni az egykori német nagyhatalmi álmoktól. Az emberiség a Földi Egyesült Államok nevű óriásállamban él, miután a Nyugat pusztító atomháborúban legyőzte a Keletet. Az emberek eljutnak a Marsra, ahol egy felszín alatt élő, megdöbbentően fejlett szupercivilizációt találnak. A Mars-lakókat egy tízfős tanács irányítja, amelynek a vezetőjét – a mai összeesküvés-elméletek híveinek legnagyobb örömére – Elonnak hívják. A két civilizáció összebarátkozik, és a Mars-lakók küldöttséget menesztenek a Földre, majd megtanítják az emberiséget a fejlett technológiák felelős használatára és az alapvető erkölcsi normák betartására.

Bár Wernher von Braun sértetlenül került ki a világháborúból és az azt követő igazságtételből, életrajzírói szerint dolgozott benne a lelkiismeret. Úgy tűnt, valahogy jóvá akarja tenni mindazt a szenvedést, amit emberek ezreinek okozott: jóformán azonnal az érkezése után belépett az egyik amerikai egyházközösségbe. Többször állást foglalt a hit és a tudomány összeegyeztethetőségéről, és nyilvánosan is kifejtette, hogy „Istennel az oldalán” akar új irányt szabni az életének. Mint mondta, „...a vallás nem egy múltból örökölt katedrális, vagy az utolsó pillanatban elhadart ima. Ahhoz, hogy hatásos lehessen, a vallást fegyelemnek és erőfeszítéseknek kell támogatnia.”

Miközben egyre magasabbra jutott a NASA ranglétráján, gondos férjként és családapaként élte az életét. 1947-ben, harmincöt évesen vette feleségül tizennyolc éves unokatestvérét, majd a következő tizenhárom évben három gyermekük született. A középső, Margrit ma is aktív, neves környezetmérnök, a Föld megóvásáért tevékenykedik. ♦

OPERA

MAGYAR ÁLLAMI OPERAHÁZ
HUNGARIAN STATE OPERA

Richard Wagner

Az istenek alkonya

Götterdämmerung

ZENEDRÁMA HÁROM FELVONÁSBAN, NÉMET NYELVEN, MAGYAR ÉS ANGOL FELIRATTAL

SZÖVEGÍRÓ **RICHARD WAGNER** RENDEZŐ, VIZUÁLIS KONCEPCIÓ **M. TÓTH GÉZA** KOREOGRÁFUS **VENEKI MARIANNA**
DÍSZLETTERVEZŐ **ZÖLDY Z GERGELY** JELMEZTERVEZŐ **BÁRDOSI IBOLYA** VETÍTETT LÁTÁVÁNY **KEDD KREATÍV MŰHELY**

KARMESTER **KOCSÁR BALÁZS**

BEMUTATÓ: 2022. MÁJUS 15., OPERAHÁZ

OPERA.HU | FACEBOOK.COM/OPERAHAZ

Médiapartner: **Dívány**

SZÖVEG –
OSZTOVITS ÁGNES

MI KELL A SIKERHEZ?

Lakóházunk szomszédságában, a budapesti Madách tér sarkán is áll egy könyvmentő szekér. Pazar a kínálat. Van itt minden, aranyozott klasszikusok és puha fedelű modernek. Krimik, mesekönyvek. A kötetek ára 300 forint. A kedves fiatal eladók örömmel átveszik a kidobásra ítélt könyveket a környék lakóitól, rendszerezik őket, és boldogok, ha a mindig szép számú érdeklődő közül valaki végül vásárol tőlük. Az élelmiszerárak megugrása után látványosan felfutott a forgalmunk, mondja a szekér ifjú főnöke, és hozzáteszi: nem igaz, hogy az emberek leszoktak az olvasásról, csak már nem tudják megfizetni az új könyvek horribilis árait. Ez a fiatalember éppúgy hisz a könyvek gyógyító erejében, mint

◆ **CARSTEN HENN A KÖNYVSÉTÁLTATÓ** című óriási sikert aratott regényének főszereplője, a hetvenes éveit taposó Carl Kollhoff könyvesbolti eladó. Az öreg Carl napi rendszerességgel házhoz viszi törzsvevőinek a megrendelt vagy éppen általa jónak tartott, gondosan becsomagolt köteteket. Kuncsaftjait egytől egyig regényhősökről nevezi el. Diszkrét, régimódi férfiú, nem lépi át az otthonok küszöbét, csupán átnyújtja a csomagot. Egy nap mellé szegődik egy kilencéves, magát Sasának nevező cserfes kislány, aki fenekestül felforgatja az életét. Sasa imád olvasni és beszélgetni, így hamarosan bejáratos lesz Carl titokzatos vevőihöz, az utolsó igazi arisztokratához, a magányos apácához, a férjétől reszkető

fiatalasszonyhoz és a többiekhez. Aztán egy nap a kislány eltűnik. Carl a keresésére indul, végigjárja a város összes iskoláját, de sehol nem tudnak ilyen nevű tanulóról. Nem véletlen, hiszen Sasát hivatalosan Charlotte-nak hívják. Amikor végül összeakadnak, Carl bevallja, hogy felmondtak neki a könyvkereskedésben, így lassan vége a könyvsétáltatásnak. Aztán Carl tűnik el Sasa elől. Kiderül, hogy Sasa apja, aki egyedül neveli a kislányt, egy szűk sikátorban leüti az öreget, mint gyermeke csábítóját, rossz útra térítőtjét. Hazatérve a kislány minden könyvét összetépi és kidobja. Sasa kideríti, mi történt, és elhatározza, hogy visszaadja halálra készülő öreg barátja életkedvét. Ezúttal antikváriumból viszik a könyveket a régi barátoknak. Van még sok váratlan fordulat a történetben, de nem meséljük el őket, mert minden olvasni szerető embernek érdemes megismerni Carsten Henn kötetét. Mostanában aligha írtak szebb vallomást az irodalomról, a könyvek gyógyító erejéről. Arról, hogy mindenkivel meg lehet szeretetni az olvasást, ha megtaláljuk azt a művet, amely alkatahoz, lelkiállapotához illik. És ennek nem kell okvetlenül nehéz klasszikusnak lennie.

Carsten Henn olyan szórakoztató, érzelmes, mint egykor Erich Kästner volt. És ugyanúgy könnyeket csal az olvasó szemébe, mint *A két Lotti* írója.

N. Kiss Zsuzsa avatott fordítása segít az élmény befogadásában.

(*Animus Kiadó, 3490Ft*)

ELENA FERRANTE VÉLETLEN TALÁLATOK című, magyarul frissen megjelent könyvét azért vásároltam meg, és ajánlom most az olvasók figyelmébe, mert az elmúlt tíz év egyik legnagyobb teljesítményének tartom a titokzatos írónő *Nápolyi regények* címmel közreadott regényfolyamát.

A posztmodern szövegirodalom után ebben a nagy műben végre igazi történetekkel, valódi, hús-vér emberekkel, nagy érzelmekkel találkozhattunk. A szikár, szívszorító, izgalmas próza a bizonytalan, útkereső olvasónak és finnyás irodalomárokknak egyaránt élmény. Ugyan ki ez az asszony, akivel újságíró személyesen még nem találkozott, akiről soha egyetlen fénykép nem jelent meg, akinek magánéletére nem derítettek fényt szemfüles riporterek?

A *The Guardian* című tekintélyes brit lap felkérte Ferrantét, hogy heti rendszerességgel írjon egy rövid, kétflekkes tárcát az olvasóknak. Az író nő egy évre vállalta a feladatot 2018-ban. Természetesen nem tudunk meg többet róla a személyes hangú tárcákból, mint amit eddig is sejtettünk: már idős asszony, unokája van, utálja, ha fényképezik, nem szeret szóban nyilatkozni. De mindez mellékes. Fontosabb, hogy milyen felelősen szól a hagyományról, hogy mit gondol a lányoknak az anyjukhoz fűződő, folyton változó kapcsolatáról, mit a szerelemről, a barátságtól, nőirodalomról, a halálról, a sikerről, a lét alapkérdéseiről. Nem a kordivat, pláne nem a politikai korrektség vezet a tollát. A sikerhez, amit ő elért, nem pusztán tehetség és rengeteg munka kellett, hanem, mint írja, szerencse is. Neki, hála Isten, megadatott, és nem szállt el tőle. Nem gondolja, hogy nála van a bölcsek köve, nem kinyilatkoztat, hanem az olvasóval együtt töpreng.

Az írásokat Király Kinga Júlia fordította magyarra.
(Park Kiadó, 4490 Ft)

GABRIEL GARCÍA MÁRQUEZ A VILÁG LEGSZEBB VÍZIHULLÁJA

címmel megjelent válogatott novelláskötete 1947 és 1972 között készült elbeszéléseket tartalmaz. A *Száz év magány* már ebben a periódusban, 1967-ben született, de a Nobel-díjra (1982) még tíz évet várni kellett. Rengeteg tanulmány, sőt monográfia készült a 2014-ben meghalt kolumbiai íróról, az általa diadalra vitt mágikus realizmusnak elnevezett irányzatról, sokat tudunk a magánéletéről, politikai szerepvállalásáról is, de azt az egyszerű igazságot kevesen mondták ki, hogy a veleszületett óriási tehetség mellett mi az, ami megragadja a világ minden táján az olvasókat. Ez pedig nem más, mint a szereplők iránt megmutató részvét, sőt szeretet. Nem nézi le az ősi hiedelemvilágban élő embereket, nem ítélet mond a színes karibi népségről, hanem mesél róluk. Minden története afféle modern népmese, ahol ugyan a jók sokszor nem nyerik el méltó jutalmukat, a rosszak pedig büntetésüket, de az erkölcsi győzelem sohasem kérdéses. Vannak a kötetben kisregény hosszúságú írások és egészen röviddek. Mindegyik remek olvasmány. A mostani nyugtalan idősokban, amikor leginkább a híreket figyeljük, és nem merünk belevágni egy hosszabb regénybe, mert ki tudja, végére jutunk-e, érdemes a kezünk ügyében tartani García Márquez kötetét, egy-egy óra kizakít minket a komor hétköznapokból.

A kötet elbeszéléseit kiváló hispanisták fordították magyarra.
(Magvető Könyvkiadó, 3999 Ft) ♦

SZÖVEG –
NAGY VILLŐ

Részlet a kiállításról

LÜKTETŐ TAKARÓ

Kedvelem a városi sétákat. Már az is izgalmas, milyen sokféle aspektusból tárható fel egy földrajzi terület: a gasztronómiaiától az egyháztörténetiig a legkülönbözőbb szempontú programokat találunk a sétaszervező cégek kínálatában. Kedvelem azokat a kutatókat, bloggerekét is (*Vincze Miklóst, Zubreczki Dávidot* például), akik nemcsak épületek, hanem cégek, emlékművek történetét is közléteszik, érdekesen és igényesen. De hogy egy képzőművész életműve is városok, épületek élete köré szerveződjön, ahogy *Andreas Fogarasié*, az meglehetősen ritka.

- ◆ A Bécsben élő magyar származású alkotó a képzőművészeti mellett építészeti tanulmányokat is folytatott, és 2007-ben elnyerte a legjobb nemzeti pavilonnak járó Arany Oroszlán-díjat a Velencei Biennálén. A Budapest Galériában látható jelenlegi *Skin calendar* című kiállítás korlátozott keretei közt is képet kapunk arról, mennyi megközelítésbeli, feldolgozási lehetőség rejlik a témában egy érzékeny, kreatív művész számára.

A *Kilenc épület lecsupaszítva* című projekt keretében Fogarasi elbontásra ítélt, valamint a helyükre kerülő új létesítmények anyagaiból állít össze kollázszerű tárgyakat. A kompozíciót ipari kötözővel fogja össze: szinte összepréselve jelent és múltat, sajátos módon modellezi a soha meg nem valósuló találkozást.

Így kerül egy lapra az 1970-es években épült rossz emlékű berlini Német Demokratikus Köztársaság parlamenti és a 2020-ban átadott, az egykori császári palota, a Schloss újjraépítésével megvalósult, muzeális funkciókkal ellátott Humboldt Forum, amely egy egészen másfajta eszmecesterért jött létre: a tudományos ismeretek bővítéséért és terjesztéséért.

Kép: Juhász G. Tamás

Nine Buildings, Stripped (Palast der Republik) 2019
Eloxidált alumínium, napvédő üveg, márvány (Palast der Republik, Kollektiv der Bauakademie der DDR, 1973–76); homokkő, beton (Humboldt-Forum, Franco Stella, 2013–2020); acél heveder 83×67×16 cm

Más munkákon több évtizeddel ezelőtti turista-térképek ikonjait kivágva, fehér alagra helyezve szembeülünk vele, mi számított építészeti értéknek, brandnek harminc-negyven évvel ezelőtt Párizsban, Berlinben vagy Budapesten, de vizsgálódás tárgyává teszi az egyes városok szlogenjének változását, tartalmának kiüresedését is.

A kiállításon helyet kap a Kiscelli Múzeum keretein belül működő, Branczik Márta által vezetett Virtuális leletmentés projekt néhány tablója is, amely már lebontott vagy nagy eséllyel hamarosan lebontásra kerülő magyarországi irodaházak és középületek fotódokumentációját és történetét gyűjti és mutatja be. Nem könnyű túllátni az esetlegesen rossz állapotú épületeken, vagy akár elvonatkoztatni a szocializmus nyomasztó korszakától, de ne essünk abba a hibába, hogy értékszempontunk egy kalap alá vesz minden építészeti objektumot, ami a 20. század második felében született. Hogy mennyire szükséges

Villa Hanni 2022
Mázás kerámia homlokzati lap (Villa Hanni, Dr.-Heinrich-Meier-Straße 35, építész Karl Adalbert Fischl, 1909, elbontva 2020); háromrétegű hőszigetelő üveg (2020 körül); acél heveder 100×58,4×16,3 cm

a párbeszéd, a kölcsönös megértésre irányuló szándék az építész szakma és a laikus közönség közt, annak következményeit a közelmúltban tapasztalhattuk az Országos Villamos Teherelosztó, valamint a Diplomata-ház lebontása körül kibontakozott tiltakozás- és vitahullámokban.

Első olvasatra úgy tűnhet, a címben szereplő *skin* szót, amely az építész szakmai nyelvben egyszerűen burkolatot jelent, iróniaként kell értelmeznünk, hiszen a város folyamatos alakulása nem csupán felszíni változás, hanem visszatükrözője vezetőik, lakók, polgárok értékrendjének és intelligenciájának. Ugyanakkor a szó eredeti jelentését tekintve a bőr nem csupán egy semleges védőfelület, hanem információt hordoz viselője koráról, táplálkozásáról, aktuális egészségi állapotáról is.

Hogy mi történik vele, rajtunk is múlik. ♦

(Andreas Fogarasi: Skin calendar – A város bőre, Budapest Galéria. Megtekinthető 2022. május 22-ig)

SZÖVEG –
VÉSSEY MIKLÓS

SOROZAT –
BIBLIAI TÖRTÉNETEK

AZ ÚJ MÓDSZER

” *Aki perbe fog, hogy elvegye a ruhádat, annak add oda a köntösödet is! S ha valaki egy mérföldnyire kényszerít, menj vele kétannyira!*

(Mt 5, 40-41)

◆ Annyiból áll az egész, magyarázta a barátom, hogy csinálj meg neki mindent, de ne csak amennyit kér, hanem kétszer, háromszor annyit. Ezek az emberek állandóan harcolnak, így ha valaki nem veszi fel a kesztyűt, hanem szabad akaratából engedelmeskedik nekik a kívánságikon túl is, az megbénítja őket.

Már nem nagyon volt vesztenivalóm, szóval úgy döntöttem, hogy kipróbálom ezt a módszert. Azzal kezdtem, hogy nemcsak a nappalit takarítottam ki minden nap, hanem a fürdőszobát is, amit elég lett volna csak hetente egyszer. Ez nyilván feltűnt a gazdámnak, de amikor találkozunk, csak annyit mondott, hogy mossam fel a konyhát is. Fel is mostam, és lepucoltam az ablakokat is, aztán nekiálltam hagymát vágni, pedig aznap valaki másnak a feladata volt a főzés. Estére elértem annyit, hogy a gazdám más szemmel nézett rám, de továbbra se mondott semmit.

Aztán kimentem a kertbe összeszedni a lehullott leveleket, lenyírtam a fűvet, majd vettem egy nagy levegőt, és nekiálltam a lehető legundorítóbb munkának. Ugyanis nem volt csatorna az utcában, és a gazdám túl fukar volt ahhoz, hogy szippantós kocsit hívjon, úgyhogy nekünk, szolgáknak kellett vödörökbe merni és a folyóig cipelni az ürüléket.

A házban gyorsan elterjedt a híre, hogy önként kiganéz-tam a gödröt, de ez nekem nem volt elég: egy teljes hétig dolgoztam tovább szinte megállás nélkül, mint egy őrült. A szolgák szép lassan kiközösítettek maguk közül, mert talpnyalónak hittek, ráadásul el is lustultak, mert minden munkát megcsináltam helyettük. A gazdánk ezt már nem nézhette tétlenül, úgyhogy behívatott az irodájába.

Nem hagyhatom, hogy tovább rombold az önkéntes akcióddal a szolgák közti csoportdinamikát, kezdte fölényes mosollyal a fejmosást. Kapsz egy hét szabadságot, csinálhatsz, amit akarsz. Nem megyek, válaszoltam neki, jól érzem itt magam. Erre egészen váratlanul üvöltöteni kezdett velem, mint valami állatkerti vaddal, aki előtt kinyitották a ketreceket, mégsem hajlandó elfutni. Azt mondta, hogy húzzál innen, tudod mit, itt van a szabadulóleveled, örökre a magad ura lehetsz, soha ne is lássalak. Én meg csak ültem mozdulatlanul, a tajtékozó képébe néztem, és nem válaszoltam semmit.

Öt perc artikulálatlan üvöltözés után elyengült a hangja, és zokogni kezdett. A testőrei berontottak, mert azt hitték, hogy valami baja esett. Tátott szájjal nézték, ahogy az én nagy, erős gazdám az egyik semmirekellő rabszolgája csitítgatja, hogy jól van, engedje csak ki, nem kell mindig olyan erősnek lenni, néha sírni is szabad. ◆

EURO JACKPOT

A LEGMERÉSZEBB ÁLMAIDAT IS
VALÓRA VÁLTHATOD!

AKÁR **43** MILLIÁRD FORINT
FŐNYEREMÉNY
MAXIMÁLIS HALMOZÓDÁS ESETÉN

EUROJACKPOT SORSOLÁS

HETENTE KÉTSZER

KEDDEN ÉS PÉNTEKEN

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

Az aktuális főnyeremény összegét és a részleteket keresd a www.szerencsejatek.hu oldalon.
A feltüntetett összeg a bruttó 120 millió EUR-nak megfelelő, az előző évi EUR/HUF MNB
árfolyam átlaga alapján számított főnyeremény bruttó összege.

#MARADJONJÁTÉK

18

ISTEN NEM CSAK A TEMPLOMBAN ÜGYELETES

Március közepén napvilágot látott **Lackfi János** közkedvelt, #jóejtpuszi sorozatának második kötete is, pontosan egy évvel az első után. Az első rész sikere bátorította a szerzőt a folytatásra: 2022-ben, hitről szóló versekből tizenegyezer példányt eladni valóban biztató. A második könyv is válogatás az Isten-élményekből írt szösszenetekből, amelyeket már öt éve olvashatunk a szerző közösségi oldalán.

- ♦ **– Van a #joejtpuszi címnek saját (esetleg családi) története, vagy általánosságban a gondoskodó Atya lelki útravalója az éjszakához?**
  - Családi eredete nincs. Volt felháborodott olvasó, aki kikérte magának ezt az édi-bédi címet, azt mondta, olyan, mintha az amúgy neki élményt jelentő szövegek végén durr, valahányszor kapna egy nagy pofont. Mikor elmagyaráztam, hogy nem saját puszimnak szántam, hanem a Jóistentől jövőnek, kicsit megnyugodott. Szóval az alap-gondolat a Teremtő irántunk való gyengédsége, s mivel ez egy esti rovat, hát nem jóreggelt-puszi lett.
- ♦ **– Mi alapján rendezted három ciklusba a második kötet verseit?**
  - A „Másfajta matematika” versei Isten elképesztően forradalmi látását ütköztetik a kisemberi spekulációinkkal. A „Békesség-outletben” leginkább arra keresem a választ, hol a békesség mostanában, egy nagyon pörgős, mindent elhasználó és szétszaggató korban. A „Jézus-dosszié” pedig szinte oknyomozás, számomra nukleáris erejű, személyesen megérintő részleteket nagyít ki a Megváltó földi kalandozásaiból.

– És új képi tartalommal is jelenik meg a nyomtatott verzió...

– A #jóéjtpuszikhoz mellékelt képeket az interneten én válogattam, viszont a kötet gyönyörű kézműves illusztrációit, amelyek egyszerre modernnek és archaikusak, Johanna lányom készíti. Nagyon büszke vagyok rá, külön világot, új dimenziót ad ezzel a szövegeknek.

– A közösségi oldalad követői nagyon szeretik a sorozatodat. Az azonnali publikálás és visszajelzés vonzó az író-költő számára is? Te is kicsit jóéjt-puszi-függő lettél?

– Beépült a munkarendembe, kedves kötelességgé vált, hogy akár napindító, akár napzáró feladatként

megírjak egy aznapi vagy korábbi imaélményből táplálkozó kis szöveget. Sokszor már le is van jegyezve, hiszen a Jóistennel való napi együttlétek során majdnem mindig firkálok. Ő meg bátorított is. Mikor egyszer kocsiiban ülve éppen azon filóztam, nem esett-e áldozatul az imám is a munkamániámnak, észrevettem, hogy az előttem haladó autó rendszáma: IRJ! Lehet-e nem írni folyton, ha ilyen elképesztő módokon üzen?

– A sorozat igényel egyfajta szerzői rendszerességet. A lelki életedbe is be tudod ezt iktatni, ahogy az imát vagy elmélkedést?

– Nagyon sokszor kiírhatnám szerzőtársként az Istent. Onnan ismerem fel a gondolatait, hogy egész egyszerűen

„nem az én gondolataim”. Vagyis imádság közben felteszek egy kérdést, és döbbenetesen más válasz jön rá, mint amit én adnék hasonló esetben. Nem Sinkovits Imre zengő orgánumán persze, hanem csendesen, egyszerűen, saját belső hangomon. Máskor meg érzem, hogy Isten rám bízta a következő három-négy képet, tíz-húsz sort, hogy azt majd én jól kikalapálom. Megtisztelő bizalom. Nagy öröm ez a típusú közös alkotás.

– Nagyobb bátorság, nagyobb ütésállóság kell ehhez a témához, mint bármi máshoz?

– Egyfajta szeméretlenség kell, azt hiszem. Rengeteg olvasóm jelez vissza, hogy egy adott szöveg hű, de betalált, ő is épp ugyanezen imádkozott, csak nem tudta volna megfogalmazni. És itt jön be, hogy Isten tudja (és elképesztő módon akarja is) használni a szakmámat, harminc év irodalmi munkatapasztalatát. Ugyanis az abszurd, a szatíra, a szürrealizmus, a mágikus realizmus rengeteg friss irodalmi eszköze szinte alig-alig szűrődött be az úgymond lelkiségi irodalom területére. Sokszor egyfajta emelkedett, pátoszos, kicsit régies, kicsit teológiaizű típusnyelven szólalnak meg a vallásos ember tapasztalatai. Amikor radikálisabb módszerekkel közelítek a hitlélményekhez, talán jobban érzékelhetővé válik, milyen elképesztően fantáziadús, sziporkázó, kifogyhatatlan, lenyűgöző játszótárs Isten a mindennapokban. Ha teret engedünk neki, és kilépünk a teremtett valóságba, ha nem maradunk meg a vallásgyakorlásra szakosodott kis homokozó területén... Hiszen Isten az egész világ alkotója, nem csak a templomok területén van ügyletben...

– Megváltoztattak ezek a rendszeres, hitről, Istenről szóló esti mesék? Az, hogy tudatosabban figyelsz a hithez kapcsolódó gondolatokra, karakterekre, a bibliai részekhez kapcsolódó hétköznapi jelenségekre, érzékenyebbé, kritikusabbá, esetleg elfogadóbbá tett?

– A #jóéjtpuszi rendszeressége nyilván formál engem. De sokkal inkább Isten maga változtatott a kettőnk viszonyán. Ahogy mondani szoktam, öt éve mellbelőtt egy vállról indító rakétával, és azóta lángolok. Ebből következik, hogy szomjasan olvasom a Szentírást, hogy több az imádságra, Istennel való szerelmes együttlétre szánt időm (bár még mindig nem elég). És ennek a folyamánya, hogy írások formájában is elő akar törni ez a székérdéknyi élmény. Amit leírok, igazából töredéke a lelki utazás hozadékának. Ha átadom Istennek a hajókormányt, és a mélyre evezek, hihetetlen kalandúrában lesz részem. Győzzem kapkodni a fejemet!

– Talán a leggyakoribb témád a képmutatás, az „én jobb vagyok, mint a többiek” érzés kísértése. Ezzel te is megküzdesz, nemcsak a valóságban, hanem a Fb-kommentek csataterén is. A pedagógus éned visz bele ezekbe a vitákba?

– A cybertér, ha hagyjuk, a legrosszabb énünket hozza ki. Fogalmazzunk úgy, hogy a vélemény olyan dolog, mint az orrlyuk, mindenkinek van, de senkit nem érdekel a másé. Viszont a saját igazságát mindenki szereti villogtatni, beletolva azt a beszélgetőtársa képébe. Nem hiszek a hitvitákban, többnyire nem adnak semmit, viszont agresszívvá tesznek. Régebben vallásháborúhoz is vezettek. A hitlélmények megosztása viszont egyre fontosabb nekem. Így aztán a netes hozzászólások kezelésében felesküdtém a kedvesség forradalmára. Bárki agresszíven belém száll, igyekszem indulat nélkül válaszolni, csupa jót kívánva neki. Ez általában le is lombozza a felhertelt kedélyeket, akik már éppen nekikészültek egy szaftos anyázásnak. Ilyesmben nem vagyok partner. Feltételezem, hogy aki agresszív, az nem ért valamit. És persze, ha már megértésről van szó, előbújik a pedagógus énem. Számomra a tanár persze nem annyira kioktat, vizsgáztat, mint könnyíti, szolgálja a megértés folyamatát. És amennyi kegyelmet kapok, alaposan túlfizetett szolgál vagyok. ♦

Lackfi János sokféle műfajban alkot:

verseket, prózákat, drámákat, dalszövegeket ír, és műfordítással is foglalkozik. Születésnapja alkalmából zenész barátaival áll színpadra, és vagányabbnál vagányabb produkciókkal ajándékozza meg a közönséget:

Lackfi50+1

SZÜLETÉSNAPI KONCERTSOROZAT
A MOMKULTBAN

2022. MÁJUS 08. 10:00 / Gyerek

2022. MÁJUS 08. 19:00 / VILÁGZENE ÉS KLASSZIK

2022. MÁJUS 18. 19:00 / ROCK ÉS BLUES

SZÖVEG –
LACKFI JÁNOS

SOROZAT –
#JÓÉJTPUSZI

VAVANVA

◆ Nem azért jött a világba, hogy elítélje,
hanem hogy szeretetébe ölelje.
Attól persze még van ítélet,
ha magunkra vesszük,
de nem az a lényeg,
bizony nem az a lényeg.
Nem azért van autó,
hogy bárkit elüssön,
sem hogy tropára törjön,
de kétségkívül halnak meg
emberek balesetben,
miközben kisebb csoda,
hogy villámgyorsan
eljutunk bárhová.
Vágni van a kés, nem ölni,
építeni a téglá, nem ütni,
inni a borosüveg, nem pedig
letört nyakával hadonászni.
Élni van az ember, szeretni,
gyermekét óvni, dédelgetni,
nem kiszolgáltatni, bántani, eltaszítani.
Szövetségre van a szerelem,
nem elárulni, eladni, unottan lecserélni.
Élvezni van az étel,
megrágni, hagyni szétfutni
szájunkban ízeit,
másokkal megosztani, megtörni,
nem halmozni aranyárban,
nem habzsolni két pofára,
nem finnyásan minél exkluzívabb után futni,
röhögni, míg másnak
nem jut falat sem.
Társnak van az állat,
nem emberpótléknak, embergyűlöletre,
tudni helyét, szeretni,
tisztelni, ha létével táplál,
nem arra, hogy támadjon,
nyakunkat elharapja,
bár láttunk ilyet is már.
Nem azért van az Ország,
hogy lezárják határát,
hanem azért van az Ország,
mert odavárnak mindenkit,
útlevelet is kaptunk,
ismerjük a nyelvét is,
valutája zsebünkben,
csak akkor válik idegen földdé,
ha dühben, fájdalomban, félelemben
végleg ellene döntünk. ◆

MÁJUSI KIMENŐ

II. SZELÁVÍ! FESZTIVÁL

A kifestivált ezúttal Pilisborosjenőn, az egri vár másolatánál, a Pilisi Parkerdő ölelésében rendezik meg. Iparművészeti vásár, helytörténeti séták, irodalmi műsorok, környezettudatosságról szóló előadások, koncertek várják a családokat, fellép többek között Gryllus Vilmos, Varró Dani, Törőcsik Franciska és Kárász Eszter.

Pilisborosjenő, 2022. május 27–29.

GÓBÉ-KONCERT ÉS TÁNCHÁZ

A zenekar eddigi 15 éve alatt több mint 1000 koncertet adott, szinte minden magyar könnyűzenei platformon szerepelt. Koncertjeiken korszakok, stílusok, ízlések találkoznak, tömegek perdülnek tánra. A népzene és korunk zenéi nemcsak megférnek egymás mellett, de ugyanazon kultúrát alkotják, kölcsönhatásban állnak – ezeket a metszéspontokat keresi a Góbé eddigi négy nagylemezén.

Fonó Budai Zeneház, 2022. május 28.

KÉPMÁS-EST

FILM és
PSZICHOLÓGIA

Várkert Bazár,
Testőrpalota, Vetítőterem

Május

12.

19:30

A GYEREKVILÁG RENDJE ÉS SZABADSÁGA

Hogyan őrizhetjük meg a gyermeki képzeletet és látásmódot, lehet-e szelíden kamasszá és felnőtté válni? Hogyan tanulhatunk gyerekszemmel magunkról és a világról?

Film: **Matches**, animációs rövidfilm (11 perc)
Rendező: M. Tóth Géza
Készült a KEDD Stúdióban

A film után **Szám Kati**, a Képmás főszerkesztője
Uzsalyné Pécsi Rita neveléskutatóval beszélget.

A Képmás-estre a belépés regisztrációhoz kötött, belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

RENDEZŐK:

Média a
Családért
Alapítvány

KÉPMÁS
MAGAZIN | nőknek és férfiaknak

VÁRKERT
BAZÁR

Kép: Carmel Étterem

Frissen sült bólesz

JÓ LESZ A BÓLESZ - ZSIDÓ ÉTKEZÉSKULTÚRÁNK A TÖRÖK HÓDOLTSÁGTÓL 1945-IG

Egy szakácskönyvből vagy receptfüzetből nagyon sok minden megtudható azokról, akiknek készült, szerencsés esetben azokról is, akik írták és ténylegesen használták. A kiállításon látható anyag legkevésbé látványos, mégis legértékesebb része az a hat magyar kiadású 19. századi munka – köztük a világ legelső héber betűs szakácskönyve –, amelyek már ritkaságuknál fogva is megérdemlik a figyelmet.

A kiállítás kurátorai Saly Noémi várostörténész és Körner András, a magyar zsidó étkezéskultúra legjelentősebb kutatója, aki a témában több könyvet is írt.

Budapest, Magyar Kereskedelmi és Vendéglátóipari
Múzeum, 2022. november 27-ig

X. AVASI BORANGOLÁS

A Miskolczi Borbarátok Társasága által szervezett rendezvény célja a tradicionális miskolci pincekultúra hagyományainak újjáélesztése. Felélednek a pincesorok, kinyitnak a pincék és a borházak, a borangolókat különböző stílust (folklor, jazz, swing, rock és világzene) képviselő zenekarok és utcazenészek, valamint kulturális programok várják. A borokról a helyi gazdákon kívül Magyarország jelentős borvidékeiről meghívott borászok gondoskodnak, a gasztronómiai élményt pedig a város neves vendéglői biztosítják.

Miskolc, 2022. május 12–14.

BUDAPEST100: BEVESSZÜK A VÁRAT!

Beszélgetésekkel, sétákkal, különleges programokkal várnak mindenkit a szervezők, akik ezúttal nem az egész várost, hanem a Várnegyedet szeretnék bemutatni. Elmesélik az itt élők történeteit, a Bécsi kaputól a Dísz térig, a Tóth Árpád sétánytól a falak mentén kanyargó lépcsőig, és azt is, milyen a modern élet az évszázados falak között. Azt ígérik, hogy ismét megmutatják: minden ház érdekes!

Budapest, Várnegyed, 2022. május 14–15.

ÉBREDJ!

Az Aurora Egyesület egy olyan színházi produkciót hozott létre, amelyben a színészek mellett gyermekotthonban élő, hátrányos helyzetű gyerekek szerepelnek. Az előadás róluk szól.

A gyerekek a próbákért és az előadásokért fizetést kapnak, a jegybevételből az egyesület azokat a gyermekotthonokat támogatja, ahol ők élnek. A darabot Kiss-Ochtinszky Judit íróval közösen az egyesület tagjai írták, a gyerekek élettörténeteiből, illetve a NENESZ Egyesület által kiadott *Emlékszem. Megérintett... – A gyermekvédelem és a szociális ellátás igaz történetei* című könyvből. A kötetben memoárok olvashatók a szakellátásban felnevelkedett és a szociális ellátásban élők, továbbá az ellátórendszerben dolgozók tollából.

Budapest, Vígszínház, 2022. május 6.

20 Nemzeti
Táncszínház

2022 A TÁRSULATOK ÉVE

HISZÜNK
A TÁNC
EREJÉBEN

PREMIEREINK MÁJUSBAN
05.14. Györi Balett
Ne bántsi!

A nádasdladányi Nádasdy-kastély

SZÖVEG –
JEAN ORSOLYA

A cikk a Magyar Turisztikai Ügynökség
szakmai támogatásával készült.

VARÁZSLATOS KASTÉLYAINK

Ha kirándulnánk és bővítenénk történelmi tudásunkat, érdemes kastélytúrára indulnunk! Hazánk csodálatos kastélyai a Nemzeti Kastélyprogramnak köszönhetően újra teljes pompájukban várják látogatóikat. Íme egy ötös lista.

◆ A SZERELEM KASTÉLYA – A NÁDASDLADÁNYI NÁDASDY-KASTÉLY

Hazánk egyik legszebb neogótikus, Tudor-stílusú kastélyát, amely 1873-tól tíz éven át épült, 24 hektáros csodás kert övezi. Az épület berendezése már megépítésekor igen modernnek számított: volt vízvezetéke, padlófűtése és telefonhálózata is (pontosabban: beszélőcső-hálózat, amit a nevelőnő szobájában, valamint a hálószobában ki is lehet próbálni!).

Nádasdy Ferenc a kastélyt feleségével, Zichy Ilonával együtt álmodta meg. A fiatalok valódi szerelmi házasságot kötöttek, és annyira szerették egymást, hogy közös hálószobát is terveztek maguknak. Sajnos a boldogságnak Ilona korai halála véget vetett. A 31 évesen özvegyen maradt gróf nem bírta elviselni felesége hiányát, és úgy rendezte be a szobákat, mintha még ő is ott élne.

A romantikus angol kastélyban forgatták az *Underworld*, a *Borgia* és a *Drakula* sorozat egyes

Kép: Magyar Turisztikai Ügynökség

Tata, Esterházy-kastély

A Füzesrácdányi Károlyi-kastély kertje

jeleneteit, A gyertyák csonkig égnek című magyar filmet, illetve a több díjat is elnyert Magyar Golgota jeleneteit.

Érdeemes megnézni:

- Az ételt annak idején földalatti síneken futó csillékben szállították a konyhából a kastélyba. A sít és az alagutat még ma is lehet látni – az alsorsori ruhatárnál kell bekukucskálni egy rácsos kapu mögé.
- Magyarország kastélyépítészetének legszebb teremtéként tartják számon a faragott faburkolattal, hatalmas márványkandallóval ékesített Ősök csarnokát, amelyet Hauszmann Alajos tervezett.
- A földszinti kávézóban látható egy csodásan helyreállított Nádasdy-címeres cserépkályha.

A BÉKE SZIGETE – TATA, ESTERHÁZY-KASTÉLY

Az Esterházy család tatai kastélya egykor a társasági élet központja volt. A kastély nem egyszer fogadott királyi vendégeket – I. Ferenc József császárt, II. Vilmos német császárt –, sőt 1809-ben egy híres békeszerződés, a Napóleonnal kötött ún. schönbrunni béke aláírásának helyszíne is volt.

A kastély virágkorát 1867 után élte, amikor Esterházy Miklós József gróf nagy derbiket és falkavadászatokat rendezett itt, és megépítette a tatai kastélyszínházat. A gróf elhatározta, hogy saját színházat megfesteti egy fiatal bécsi mesterrel: így került Gustav Klimt Tatára, ahol 1893-ban el is készítette a tatai Schlosstheater nézőterét ábrázoló festményét.

Érdeemes megnézni:

- A földszint legérdekesebb terme a Sátorszoba, amely különleges festéséről kapta a nevét, ugyanis egy török sátrat idéz meg.
- A kastélyban eredeti kályhákat, festményeket és egy 370 éves óraszerkezetet is láthatunk, valamint azt

a bölcst, amelyben az utolsó itt született Esterházyt ringatta Zichy Mária grófnő.

AZ ÁLMÁBÓL FELÉBRESZTETT KASTÉLY – FÜZÉRRADVÁNY, KÁROLYI-KASTÉLY

Károlyi Ede volt az, aki az 1800-as években felébresztette a kastélyt Csipkerózsika-álmából, Ybl Miklós tervei alapján. A kastély védjegyének számító nyolcszögletű torony azonban a saját ötlete volt.

A munkát fia, Károlyi László folytatta, ő állt neki a reneszánsz kastélybelső kiépítésének, feleségével, gróf Apponyi Franciskával. Csaknem két évtizeden át jártak Firenzébe vásárolni, útjaikról reneszánsz és kora barokk díszítő elemekkel és berendezési tárgyakkal – például kandallókkal és márvány ajtókeretekkel – tértek haza.

Károlyi László fia, István gróf varázsolta át a kastélyt 1938-ban luxusszállóvá, és ekkor készült például az a két gyönyörű mozaikos üvegablak is, amely a lépcsőházat díszíti. A család az értékes tárgyakat a kastélyban hagyta, a vendégek örömeire. És mivel 1938-ban végigfotózták a szállót, ezeket a képeket most mi is láthatjuk a kihelyezett sztereoszkópokban.

A családi kastélyt 1948-ban államosították, szanatórium lett belőle. Felújítása a 90-es években kezdődött, és 2021-ben nyitott meg a múzeumként szolgáló szárny.

Érdeemes megnézni:

- A Károlyi-kastély különleges klímájú 140 hektáros angolparkja több száz éves faóriásairól híres, látunk itt 250-300 éves tölgyeket, gyertyánokat, de a legnépszerűbb fa az 1721-ben ültetett, gigantikus Rákóczi-platán.
- A kastélyban berendezett kiállítás nyomozójátékkal vár, melyben 15 karakter segítségével lehet felgöngyölíteni egy fiktív gyilkosság történetét.

Sümeg, püspöki palota

- Károlyi gróf szenvedélyes vadász is volt: Kelet-Afrikát is megjárta a híres Afrika-vadászsal, gróf Széchenyi Zsigmonddal – közös vadászútjukról a Csui című regényben is olvashatunk. A kiállított trófeákon megtalálható a felirat: ki, hol és mikor ejtette el a vadat.

AHONNAN A LEGSZEBB A KILÁTÁS – SÜMEG, PÜSPÖKI PALOTA

A sümegi Püspöki Palota története Padányi Bíró Márton püspökké kinevezésével kezdődött (1745), aki Sümeget választotta székhelyéül Veszprém helyett. Az eredeti terve az volt, hogy a várat állíttatja helyre és alakítja át püspöki székhellyé, ehhez azonban uralkodói jóváhagyásra volt szükség. Mivel Mária Terézia ezzel egyre kelekedett, a püspök úgy döntött, inkább a vár aljában álló kúriát nagyobbítja meg.

A kastélyban 31 terem volt, amelyek fényét a freskók és rokokó stukkódíszek mellett az intarziás padló- és falburkolatok is emelték. Bár Márton püspök nagyon büszke volt csodás új rezidenciájára, nem sokáig élvezhette, mivel 1762-ben meghalt.

A II. világháború után államosított épületbe iskola és diákokthoz költözött, az értékes freskók, a bútortzat eltűntek. Az egyetlen megmaradt festmény Padányi Bíró Márton püspök 18. században készült egész alakos portréja, amely a kápolna egyik sarkában vészelte át a történelem viharait.

Érdeemes megnézni:

- Érdeemes megkeresni a húslőterem, azaz a sala terrena kis bohócát!
- A Plébániatemplom fantasztikus freskóegyüttese „néma prédikáció” néven vonult be a művészettörténetbe. Ebben keltette életre a zseniális rokokó festő

azokat a víziókat, amelyeket a püspök – egy komoly botrányt okozó, bezúzásra ítélt könyve miatt – már nem mondhatott el.

- A palota legszebb és egyetlen épen maradt része a Szent Mártonnak szentelt kápolna, amelynek oltárképét Vogel Gergely, stukkóit pedig Antonio Orsatti készítette.
- Az udvarról csodás kilátás nyílik a várra.

AZ ÖRDÖGLOVAS KASTÉLYA – SÁNDOR-METTERNICH-KASTÉLY, BAJNA

A kastély építtetője, Sándor Móric történelmünk egyik legendás alakja. A gróf 1822-ben örökölte meg a bajnai uradalmat, és nem ismert félelmet, ha lováról volt szó: hosszú lépcsősorokon hajtott le, teraszokról ugratott ki lóháton, és a legenda szerint még a kastélyban is lovon járt. Az ördöglovas jelzőt Angliában kapta, amikor betört egy különösen vad lovat. Feleségét is egyik hajmeresztő lovasbravúrja kapcsán ismerte meg: a Sándor-palotához vezető lépcsőn átugratott Metternich Leontine hercegnő hintója felett. Nem csoda, hogy a hölgy azonnal beleszeretett. A gróf ekkor kezdett hozzá a bajnai kastély átépítéséhez, hogy méltón fogadhassa leendő feleségét, Metternich kancellár lányát.

A bajnai birtokon eredetileg egy udvarház állt, amelyet Sándor Menyhért 1696-ban elbontatott, és helyére egy vadászkastélyt emeltetett. Ezt a következő nemzedékek barokk, majd klasszicista stílusú palotává alakították. A művet végül Sándor Móric koronázta meg egy elegáns angolparkkal és egy négyoszlopos portikusszal, még hozzá a kor neves építész, Hild József segítségével.

A kastély lepusztulása utolsó főúri lakójának, Sándor Klementinának Svájcba menekülésével kezdődött 1944-ben. Később itt hozták létre az ország egyetlen női traktorvezető-képzőjét (ezt a korszakot örökíti meg a Ménesgazda és a Szívűr című film).

Érdeemes megnézni:

- A Sándor Móric gróftól ábrázoló festményt összetekercselve közel 50 évig Esztergomban őrizték, és több héten keresztül nyitották ismét szét. A II. világháborúban 21 golyót kapott kép ma már ismét teljes pompájában látható a fő lépcsőház emeleti részén.
- A két legcsodálatosabb helyiség az emelet két díszterme: a különleges falfestéseiről és díszes stukkóiról híres etruszk-terem, valamint a pompás mennyezeti freskójáról nevezetes Raffaello-terem. Mindkettőt Alessandro Sanquirico, a milánói Scala díszlettervezője tervezte, akit Sándor Móric utazásai során ismert meg. ♦

EURO JACKPOT

A LEGMERÉSEBB ÁLMAIDAT IS
VALÓRA VÁLTHATOD!

AKÁR

43

MILLIÁRD
FORINT
FŐNYEREMÉNY
MAXIMÁLIS HALMOZÓDÁS ESETÉN

EUROJACKPOT SORSOLÁS

HETENTE KÉTSZER

KEDDEN ÉS PÉNTEKEN

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

Az aktuális főnyeremény összegét és a részleteket keresd a www.szerencsejatek.hu oldalon.

A feltüntetett összeg a bruttó 120 millió EUR-nak megfelelő, az előző évi EUR/HUF MNB árfolyam átlaga alapján számított főnyeremény bruttó összege.

#MARADJONJÁTÉK

18

2A M E D

TAKÁCS ZOLTÁN,
PÉK VAKOKNAK ÉS
GYENGÉNLÁTÓKNAK SEGÍT
MEGTANULNI A SZAKMÁT.

Cikkünk:
www.kepmas.hu/takacs-zoltan

BAKE MY DAY
PÉKÉRS